

Jőjjetek

15. évfolyam, 2. szám.
1962. március-április.

Petőfi és

Március Tizenötödike

erencsés népeknek nincsen történelme",
otta száz évvel ezelőtt egy angol író,
Elliott. A magyar nép bizony nem tar-
az ilyen szerencsés, történelem, tehát
rúk és katasztrófák nélküli népek táborába;
és hosszú történelmünk van, és e tör-
emben, népünk évszázados útján sötét
diák és véres kardok helyettesítik a mér-
ket. „Tenger a háború, / megemészt a sok
mondja egy 17. századvégi katonadal is-
len szerzője. Ha akarnók, hetenként vagy
naponta egybegyűlhetnénk és megem-
netnénk több mint ezer esztendő harcairól,
ról és gyászáról; Rákóczi és Kossuth mel-
dézhetnők Szent László és Bocskay, vagy
Kún László és Thököly Imre harcait, a
idők és a világháborúk névtelen vitézeit.
emlékezünk mégis legszívesebben 1848-
iért március 15-e mégis a legnagyobb és
pszerűbb nemzeti ünnepünk?

lom, többféle választ lehetne adni. Ez al-
mal azonban csupán az irodalom felől,
dalmon keresztül szeretném megközelíteni
kérdést és úgy hiszem, találunk ezen az
on, ezen az ösvényen is kielégítő, ha nem
életes választ, hiszen irodalmunk, köl-
ünk az évszázadok során mindig hűen
adt a nemzet életére és csalhatatlan tükre
a magyarság vágyainak és fájdalmainak.
sebbi hazafias költészetünk alaphangja a
a siralom. Feljajdul a névtelen költő a
ulás láttán:

ztaság, kárvallás egész Magyarországon,
már eláradott nagy sok tartományokban,
ás, fohászzkodás, keserves óhajlás
ukon, városokon.

gy évszázaddal későbből, a 17. század
ól is megjön még a visszhang e sorokra:

Tűz-víz között
Megütközött
Kis Magyarország,
Végromlásra
S hervadásra
Jutott szép virág.

telen és névről ismert költők hosszú sora
a a „szegény megromlott s elfogyott ma-
nép”-et (Rimay János). Ebbe a gyászba,

ebbe a nagy jajkiáltásba vegyül az idegenben
bújosók és idegenben raboskodók azonos
szerelésű hangja.

Siralmas énnéköm te túled megválnom,
Aldott Magyarország, tőled eltávoznom;
Vajjon s mikor leszön jó Budában lakásom!

Az felföldet bírják az kevély nimötök,
Szerémségöt bírják az fene törökök.
Vajjon s mikor leszön jó Budában lakásom!

Engömet kergetnek az kevély némötök,
Engöm környülvettek az pogán törökök.
Vajjon s mikor leszön jó Budában lakásom!

igy búcsúzik hazájától 1560 körül Bornemisza
Péter és szavait azóta százezrek ismételtetik.
Bújosik Balassa Bálint és bújosik Rákóczi
kuruca:

Messzire bújosom,
Hazámat itt hagyom,
Isten vezérli dolgom.
Isten vezérli dolgom.

Vezérlj messze földre,
Idegen nemzetre,
Hol lakjam békeességben,
Hol lakjam békeességben.

A bújosás nem menekülés, nem is rejtőz-
ködés és nem vándorlás. Idegen nyelvre ezt a
szót nem lehet lefordítani; benne magyar
bánat van.

Siralom, bújosás mellett a harmadik kegyet-
len, szomorú téma: a rabság.

Menj el édes szolgálóm
Tekénts meg szép hazám.
Akarja tatár khám:
Csak hozz választ hozzám.

Mondd meg szép Erdélynek,
Bűban borult népnek,
Főfő vármegegyéknek,
A széköly községnek,

Ha kérdik mint vagyunk?
Mondd meg: rabok vagyunk,
Térdig vasban járunk,
És csak sarcolltatunk.

Kezeink belincsben,
Tömlőc fenekében
Vagyunk, nagy inségben —
Tatárok kezében.

Bizzunk az istenben,
Hogy még jövendőben
Kiszabadít minket,
Könyörül népeim.

Tatár udvarában
Hideg cellájában
Sötét kamorában
Tartnak nagy rabságban.

Elváltozott színünk,
Elhervadt orcánk,
Bésett két szemünk
Mint az írott képnek.

— így szól az ismeretlen költő 1657 körül, a
tatár rabságban sínylődő erdélyiek nevében.

A bánatos alaphang alól tulajdonképpen
csak egy nagy kivétel van — hiszen a víg to-
borzó katonadalok nem ide tartoznak —: Zrí-
nyi Miklós. Az ő szavai látónoki erővel emelked-
nek kora és az ország szomorú helyzete fölé s
árnyékukat előre vetik 1848-ra:

Nem írom pennával,
Fekete téntával,
De szablyám élivel,
Ellenség vértivel,
Az én örök híremet.

Régi költőinket olvasva elmerengünk a mul-
ton, büszkén talán, de bánatosan is. Megvál-
tozik azonban a kép, megváltoznak érzéseink,
mihelyt 1848 felé közeledünk, annak ellenére,
hogy a 48-as szabadságharc sem győzedelmes-
kedett. Miért? mert 48 ma is lelkesítő példa,
ma is élő eszmény: mert 48 költőjét Petőfi
Sándornak hívták. — Ezért változik a kép, és
talán nem túl merész dolog azt állítani, hogy
részben ezért emlékezünk meg mindig, ma is,
idegenben is március 15-ről. Petőfi Sándor
nélkül másként élne szívünkben a negyven-
nyolcas szabadságharc.

Ki volt, ki Petőfi Sándor? Élete és műve
olyan egyszerű és olyan egyszerű, hogy ma-
gyar ember közömbösen mellette el nem
mehet. Kerülgethetjük a pillanatot, de előbb-
utóbb találkozunk Petőfivel. Versei kihívják
párba, vagy közös harcra hívnak minden
magyart; jelképes sorsa, izzó élete és üstökös-
szerű pályafutása pedig mágnusként vonz
mindannyiunkat: szeretnők megismerni, sze-
retnők felfedezni nemlétező titkait.

„Hányszor láttam Petőfi Sándort az éj csend-
jében, amint a verseskönyvére hajtottam
bozontos és barna fejemet!

A tavaszillatú friss emlékezésben az alig el-

(folytatás a 2. oldalon)

múlt életnek legérdekesebb figurája e különös fiatalember, akiről minden valamirevaló nő álmodott egyszer-kétszer, és az írók ifjúkorukban arról ábrándoznak, hogy egyszer jácintot ültetnek el a szívéjükben, bezárják szemüket a való élet meglátásától, kinyitják füleiket a túlvilági hangok megértéséhez s leírják Petőfi életét...

Igazat, hosszat, félbolondot, félálmodot, képzelgést, az új csizmáknak nyekergését, az Etelkák és Júliák hétköznapiasságát, falusi csárdásnék erényét, pesti lapszerkesztők ócska, avas kalapját, dunavecsei kislányok furfangosságát, pesti bürgerkisasszonyok barchentből való műveltségét és szoknyáját, szatmári bálát, szeptember végét Koltón, Jókai barátságát, a szűk pesti lakást és ifjú házasságbeli éjszakákat...

Egyszer le kellene írni mindent, ami a különös fiatalemberrel történt, amint ellenségei látták őt egykoron, és amint Vörösmarty Mihály elgondolta; amint az ifjú Szendrey Júlia elképzelt és érezte őt asszonyilekén át, gyávának, hősnek, bujdosó és otthon után kívánczó szegény katonának, pipás költőnek, elcsapott vándorszínésznek, tükre előtt nemzetőri kalapját illesztgető, gondokkal bajlódó, tehetetlen és éjszaka verseket írogató forradalmárnak; és amint valójában volt: félig színész, félig szent, egyszer gógós paraszt, máskor a magyar istennek fia... (Krúdy.)

„Nincs a magyar költészetnek még egy alakja, aki elé a sors oly gazdagon elébe tárta mindazt, amire költőnek szüksége van, mint ő elébe.” (Illyés). Gyermekéveiben, ifjúsága során minden megtörtént, hogy felkészülhessen a reá váró szerepre: vagy 10 különböző helyen jár iskolába, bejárja az egész országot, megismeri a városok és faluk népét, volt színész, volt katona, volt szegény, volt — ritkán — aránylag jómódú. Voltak hű és hűtlen barátai, és később éppúgy volt része dicsőségben és sikerben, mint kemény támadásokban.

„A fejlődő Petőfi rendre leveti magáról a magyar költészet ünnepélyes díszruháit: a díszmagyart, a fenékölt bölcsekedés talárját, a pátosz csillogó vértzetét. Szabadon bánik a nyelvvel, a szavak megfiatalodnak, mihelyt hozzájuk nyúl; forró, folyékony anyag nála a nyelv és ő új, kedve szerint épített formákba önti; minden képe, asszociációja meglepetés; nincsen magyar elődje, nem is tartott rá igényt; kezdet volt, abból alkotott mindent, amit valóban megélt, — magyar író még sohasem merészkedett a szabadság ekkora fokára.” (Féja.)

És e nagy szerepre nemcsak a gazdag tapasztalat, hanem egyenes minden hazugságtól írtózó jelleme is rendkívül alkalmassá tette. Erkölcseileg botladozó, jellemében gyenge ember sohasem lehetett volna ilyen egységesen a szabadságszeretetet magyar és nemzetközi jelképe. Petőfi egyszeri remeklése volt a magyar életnek, a sors valóságos és mégis valóságos adománya.

A reformkorban, a kor politikai és szellemi fejlődésében megvan már a nagy feszültség, de a döntő lépést előtte nem teszi meg senki. Minden szál Petőfinél fut össze, az ő verseiben kristályosodik ki a magyar klasszicizmus, a népi és az irodalmi elem egybeforrása.

Berzsenyi, Kölcsey, Vörösmarty is beszélnek a népről, de ünnepélyesen beszélnek, mitológiai hasonlatokkal, rejtvénytyszerűen elvont szavakkal. Petőfi nem „szállt le a néphez”, a nép nyelvén beszél, nem népies dalt, hanem népdalt ír. — Különös műfaj a népdal: a nép ajkán hangzik fel, százak és ezrek vágyait mondja és mégis első személyben szól, *mindenki egyéni* érzéséről. Petőfi mindig saját magát ír, mindig „magát mutogatja, amint tesz-vesz, sűrű-forog, cselekszik, mímel, búsul, mókázik, vigad, haragszik, fenyeget, a gyöngédségig el-lágyul, méltáz, majd ismét felriad (...) mintha maga az élet toppanna be az irodalomba (...) eleven, egyszeri emberi alakban.

Élet és irodalom e kézfogása: Petőfinek első nagy történeti jelentőségű eredménye.” (Horváth János.)

Ma, utólag, már nehéz elképzelni, hogy a romantikus érzelmek, langyos szellők, epedések és sejtelmek közepette az egyszerűség milyen forradalmi dolog volt:

*Borogtatánk apámmal;
Ivott a jó öreg,
S a kedvemért ez egyszer —
Az isten áldja meg!*

*Soká nem voltam otthon,
Oly rég nem láta már,
Ügy megvénült azóta —
Hja, az idő lejár.*

Hát így is lehet versben beszélni? hördültek fel a költőtársak és kritikusok. Petőfi óta, mondja Illyés Gyula, már könyvből is meg lehet tanulni az eleven magyar beszédet. —

Petőfi költészetének másik feltűnő vonása: nem merengésre, elgondolkodásra készlet, hanem cselekvésre ingerel, tette serkent. A legtöbb költőt ülve, lassan fogyasztja az olvasó, mint valami ingyenecnek való, finom falatot. Petőfit állva, sétálva, vagy legalábbis hangosan kell olvasni. És az olvasás után nem elmélkedni, hanem fogadalmat tenni és cselekedni. Ezért volt Petőfi 1848 költője.

„Oh mikor én meghallottam, hogy Lajos Fülöpöt elűzték s Franciaország respublica!... Egy Pesttől távoleső megyében utaztam, s ott egy fogadóban lepte... rohanta meg e hír szívemet, fejemet lelkemet, idegeimet.

— Vive la république — kiálték föl, aztán némán, merően álltam, mint egy lángoszlop.”

Pestre siet, jön március 15-e és mikor látja, hogy március 15-e követelményei nem teljesülnek be, türelmetlenül korbácsolja a népet és a kormányt, — de midőn a viharfelhők feltornyosulnak, elfelejti a vitát és az egész magyarság szólal meg verseiben:

*A Kárpátoktól le az Al-Dunáig
Egy bős üvöltés, egy vad zivatar!
Szétszört hajával, véres homlokával
All a viharban maga a magyar.
Ha nem születtem volna is magyarnak,
E néphez állanék ezennel én,
Mert elhagyott, mert a legehagyottab
Minden népek közt a föld kerekén.*

Petőfi megdöbbenően emlékeztet a görög sorstragédiák szomorúan kiváltságos hőseire: mintha szigorú predestináció, eleve elrendelés határozná meg élete minden pillanatát. Valóban mindennek pontosan úgy kellett történnie, amint történt, ahhoz, hogy Petőfi eszménykép és lángoszlop legyen a kor és jövőndöz nemzedékek számára. Különösen világosan érezzük ezt a szívmegecsapó, kérlelhetetlen törvényszerűséget, amikor életének utolsó szakaszához közeledünk. Néhány kínos nézeteltérés és összetűzés után lemond hadseregbeli rangjáról és feleségével lehuzódik 1949. júliusában Mezőberénybe, hogy ott várja ki a szörnyű harc végét. De a sorstól nem kerülheti el, a poharat ki kell innia.

„Mezőberényben feleségével kirándulásra készült, éppen kocsira akart szállani, midőn az úton egy fogat jött vágatva, honvédtisztekkel. Az egyik tiszt megismerte Petőfit és odakiáltott, hogy Bem várja őt. Ennyi elegendő volt Petőfinek, hogy elfeledje minden sérelmét, csalódását és fogadalmát; rohant Bemhez. Lován nem volt, kocsin ment ki a segesvári csataterre. A csata elveszett, pánik lepette el mindenkit, vad menekülés kezdődött. Akinek lóva volt, az meg is mentette életét. Petőfit felszólította egy közhuszár, hogy fogózzék kengyelébe, de Petőfi látta, hogy így nem menekülhet meg s otthagyja a fogat a huszár is. Petőfi őrnagy leparancsolhatta volna a köztvézt a lóról, de ember volt, hagyta menekülni. Maga várta be a halált...” (Féja.)

Halálának hírére sokan nem akarták elhinni,

Krúdy Gyula szerint még az első „vil idején is megjelent egy magyar újsá vladivosztoki levél, amely oly sok mulva sem hagyta sírjában megpi nemzet lelkiismeretétvé válott költőt szerint Petőfi Japánban él.”

Igy vonult be Petőfi, nemcsak a többe, nemcsak az irodalomtörténetbe, legendába, a magyar mitológiába is. el volt rendelve erre is.

Mitosz nem létezik valóság nélkül. Iban mindig valami mély igazság húzó olyan igazság, mely túl egyszerű és ahhoz, hogy kertesél nélkül kimondju

Igy állunk Petőfivel is; naivitása, b egyszerűsége titokzatos. Néha spontá: ség, akár az igazi színészé, aki egyszer: és érez, egyszerre színész és Hamlet va: lanus. Petőfi borsdalt ír, de nem iszik délyes szerelmi verseket ír, és mégis Szerb Antal mondja némi gúnyjal — jámborabb szerelmest a nagymamiák vanhatnak.” Petőfi nép és költő, j egyén, költészet és élet, mítosz és val személyben. Egyszerű és titokzatos.

Hadd idézzük ismét Krúdyt:

„Most már mindörökre belépett a titkok közé, akinek megfejtésén még elmereng az álmodozó magyar a mess: csendjében is.

Világrajövetele, rövidre szabott, de a búza bőségével fizető élete, próféták: sonlatos, tanú nélküli égberöppenése r telyként maradt azok előtt, akik a h alakjában, a folyamok futamodásában dők zűgásában is szeretik a nemzet jövőndőjét keresni. Természeti csoda: mint a Kárpát hegylánca vagy a Tisza Lélekmegeállító, mint a csillagos ég amely a magyar Alföldre borul és csoc ba ejtő, mint Magyarország, amelyei magyar vezér a hegyek csúcsáról elős: pillantott.

Mindent szeretnénk tudni, és csak ként látjuk nagy messziségből külső alakját; a belső ember, a belső Petőfi o ségbe tünt előlünk, mint Attila koporsó. ha valami csodálatos végzet emelget körülötte egész életén át a felhőket, majd idejében eltakarják. Valami föl: rejtélyes szellem járt a háta mögött, lábnyomait elrejtse azok elől, akik ma keresésére indulnak a nemzet elvesze szebb fiának. Valamely nemzeti bab mítoszainkból, pogány vallásunkból n csodatevés gondoskodott arról, hogy tudjuk feltalálni őt, mikor azt hittü ahol a szívverése van, már a közelébe levegőt fog kezünk; eltűnik kutató elől, mint a kürtszó az erdőn, mint a halottból, amint Árpád-királyaink e hogy soha többé nem találkozzhatunk

1848-at és Petőfit nem lehet elvá egymástól. 48 Petőfivel, Petőfi 48-cal h: lan, lángoló eszmény.

1956 óta másként ünnepeljük márcit Az ünnep és az emlékezés kitégul: r fájdalmasabb és szebb. 1956 Petőfijét r ismerjük; talán itt van közöttünk, tal: haza. Őt várjuk és március 15-e és októ: beteljesülését; várjuk és keressük forró kozással és minden erőnkkel.

KIBÉDI VARGA

Menekült és menekültjog címmel jelent meg Brüsszelben, amely a genfi kültegyezmény szövegét, függelékét, v az egyezmény előzményeit és magya: tartalmazza. A könyv útmutatást nyú országok menekültjeinek is, amelyek ne alá a genfi menekült-egyezményt (min Egyesült Államok, Kanada, Argentina: Megrendelhető: „Belgiumi Könyvtel Boite Postale 61, Bruxellés 3. Vétel amerikai centnek megfelelő összeg + s költség.

JOHN DONNE

Siklós István bevezetése és műfordításai

JOHN DONNE (1572—1631) különösen újabb korunkban a legmagasabbra értékelt metafizikus (ihletet a tudományokban s nem érzelmi sugallatában kutató) költő. Kora, az úgynevezett „érzelmiség-különválása”: a tudományos szemlélet betörése a csupán érzelmi világ-értékelés ellenében, amelyben a költészet már egy újfajta-tudományos látás képeit formálja. Donne-nál a gondolat — széleskörű műveltség műhelyéből — gyakorlattá válik s ezen segédlettel érzelmi léte változik, verseinek teljesen szabad építő része lesz. Az érzelmiség ilyeszerű különválásában az életkép volt egysége bomlik meg és újfönti egyesítése bűvöli Donne költői erőt: legjözsaabb elem-

zéseit is szenvedély töri át.

Nagy elődjei Lucretius és Dante. A petrarcai érzelmesség s csiszolt rímek divatját elveti — tiszta szellemű lázadó: kételkedő, gúnyoros. Költői, emberi alkata — külföldi utazások, titkos házassága, börtönt-viselése, szabados szerelem-képzetet, büntudat s istenkeresése Balassához emelik hasonlíthatóvá.

Mindketten iskola-teremtő újítók. Donne bonyolult, ellentmondásokkal feszes gondolatai, papi hivatása darabos, misztikus fényű kifejezést teremtenek — (Balassa kardforgató erőtlől zengzetes), verssorai egyenetlenek, ritmusuk, mint súlyos munka lélekzetvétele akadozó, rímeiben nincsen könnyű összehangzás.

HIMNUSZ KRISZTUSHOZ A SZERZŐNEK UTOLSÓ NEMETORSZÁGI ÚTJAKOR

Bármily tépet hajóra is szállván:
Lészek ott, mint a jelképes Bárnán;
Bármily tenger tép le, az áradat
Véred jelképe léssen: fulladat;
Bár a düh fellegeibe rejtéd
Orcád, én felismerem is szemed, —
El-messze-fordul vélt időn,
De el nem veszejt.

Néked ajánlom ez szigetet is,
Mind kít szereték, s szeret engem is,
Ha már tengerink közibénk tetted
Bűnöm s Teközéd vond tengered.
Amint fanedv gyökeret éhez lennen
Fagyidón, megyek én most dérvten
Hozzád, hol Örök Szeretet
Gyökerit ösmerem.

Nem Te, se nem vallásod határol,
Ha lélek tetül szerető sóvárom —
De Tied lehet egyedül; Uram
Te féltékeny vagyol, mint én mostan;
Nem szeretsz míg lelkem kötetlen,
Mert aki ad: szabadságot veszen:
Ha nem gondod én szerelmem
Nem szeretsz Istenem.

Búcsú-iratom Mindtől pecsételd,
Kikre gyöngébb szeretet égetett:
Magadhoz kösd hívságos szerelmem:
Hír, Ész, Reményért ifjon tereltem.
Imára fordít fénytelen templom:
Isten látni csupán láthatáron
Túl, vihartelt napok után.
Az Örökéjt várom.

A SZENT SZONETTEK CÍMŰ KÖLTEMÉNY CSOPORTBÓL

I.

Te teremtél engem s mived romolhat?
Igazíts meg, mert most vég közelit,
Halálba futok s hamar halál ér:

Minden vígságom, mint az sok tegnap.
Szememre félelem hályoga tapad:
Mögöttem kétség előttem halál mér
Rémületet s gyarló test törekit
s benne a bűn, mely pokokra ragad;
Csak Te vagy fennen és mikor feléd
Tekinthelek általad emelkedem
Újfönt, de mirigy ellenünk kísért,
Magam nem bírhatom egy órát se nem.
Te Kegyelmed szárnyozhat menekednem.
Mint az Gyémántkő karcoljad vasszivem.

V.

Valék ravaszul mívelt világa
Elemeknek s Angyalszött szellemnek,
De setét bűn csala végtelen éjnek:
Két világnak' ezért holnia kell.
De te, amelyik túl fenn-mennyen ível —
Új szférát lelvén új teret írni mer:
Önts friss tengert szememnek, hogy ígyen
Fojhassam világom sírám súlyába
S öntözhessem, ha nem fullhat már
többé:

De ó el kell égnie! jaj, a tűz,
Kéj s irigység tüze eddig égeté
S foltlta vala — Hamvadjon hát e tűz,
Oj Uram, te égess magod és tered
Hévível, mely ez emésztéstül heged.

VI.

Játszám vala a végsőt, már menny várja
Zarándokom: csak ölnyi; versenyem
Lajha, bár hamar futván terelem
Araszom, percem végső holtjára,
Majd nagybélü halál tépedi-rágja
Testem, szellemem — s hűnyü térbe vet,
De örökrészem eléri színedet,
Kít félvén minden része jáza,
S akkor, mint szellemem mennybe tére:
Földvajúdta test a földbe visszafull
S véle hull a bűn, bár igaz vala léte —
Hol emléztetett s pokol magába tūr.
Végy magadra, úgy tisztíts igazság:
Igy hagyhatok el földet, húst, sáttant.

IX.

Ha mérgező ásvány és ha növény
Gyümölcse halált vethete nekünk
S ha kecske élv, irigy kígyó verem
Nem elátkozott, Jaj mért legyek én?
Mért hogy cél, ész bennem születvén
Bűnt okoz — (bár másnak is:) fertő
nekem?

És lévén könnyű, dicső a kegyelem
Istennek, fenyt s dühe kemény?
De véle perelvén ki vagyok én?
Ó Isten érdemtül véredből önts
Könnyűmnek s adj Égben léthei özönt,
Rút bűnöm emlékit abba vetéld:
Mert emlékezed adónknak vélik,
De kegynek én, ha feledvén fehérlük.

A JÓ REGGEL

Szavomra nem tudom mit tettünk volt
Míg nem szerettünk? El se választva még
De szopván honi vígalom tejét
Horkolánk hétalvók odva mélyén?
Úgy vala. Ez most vígalom álma,
Ha valaha szépét láttam vágyva
És örzettem volt: az álomképed árnya.

Jó reggelt hát serkedt lelkeinknek
Fura féltésből egymásba nem lesnek
A szerelem más látást üz-kerget —
Talponyi tétet mindenné nővelget.
Hagyj felfedezőt újvilág-járni
Hagyd világon világot Rajzolni
Van külön világ, van egy: jöjj birtokolni.

Arcom te szemedben, enyémbe él
Tied, és szűzt szív az arcokon;
Hol tudnók lelmi két jobb féltékét
Hol nincs Észak-él s Nyugat áldozón.
Mert hitványon vegyült: minden
szertehull,

De ha egymásér egyként imádunk,
S nem tágitunk: halállal el se
múlhatunk.

A HAGYATÉK

Ma már utolszor haltam el,
Mert kedvesem, én elhalok,
Ha testem téged elhagyott,
Csak órára is: a Szerelmemnek
Örökváló az; — igézem
Mit szólám s ígertem volt,
Elholtan is ez küldetésem:
Létem végző s hagyaték lehessen.

Hallám szavam: mondá néki meg
Hogy én magom (te vagy s nem én)
Öitem el magom s érezvén
Holtom közelét küldöm el szívem
De ójaj, semmit se lettem,
Tépvén magom hívon keresém;
S ez újfönn megölt: én ki hű vagyok
Ez életemben, végvágyon csalogok.

Mégis, egy szív-félét lelék,
Mely színezett és sarkazott
És sem nem jó és rossz se volt,
Nem lett vala senkihez sem egész,
Olyat formázhat míves kéz
Úgy tünt: ezért hiányunkon
E búban adnám szívem helyett,
De ó: foghatatlan, mert az tied.

IGE

„Amint a Krisztus szeretett titeket,
úgy szeressétek ti is egymást”

Ha az ember magyarok között jár-kezel az emigrációban, újra feltűnik neki, hogy milyen sok felesleges pletyka jár minduntalan szájról-szájra köreinkben. Hol erről, hol arról a személyről hallja az ember néha a legelképesztőbb és leglehetetlenebb történeteket, melyeknek nagyon sok esetben semmi alapjuk sincs, s amelyekről az első pillanatban is fel lehet ismerni, hogy nem egyebek, mint kitalált sületlenségek gyűjteményei. A minap ez különösen feltűnt nekem, midőn valakivel beszélgetve elképedve hallottam olyanokról, akiket magam jól ismerek s akiket az illető életében sosem látott — csak másoktól hallott róluk — a leg-hajmeresztőbb balgaságokat. Igaz, akikről szó volt, mindnyájan menekült magyarok körében végeztek önfeláldozó munkát.

Ambátor nem szívesen tesszük ezt, úgy érezzük, egyszer emellett a kérdés mellett is meg kell állnunk lapunk hasábjain. Nem csupán és nem elsősorban nemzeti érzésünktől indítatva, hanem azért, mert annak a nyomdokait kívánjuk követni, aki számunkra Isten végtelen szeretetét kinyilatkoztatta evangéliumával, életével és halálával a golgotai keresztfán. Annak a követői szeretnénk lenni, Aki híveitől elsősorban szeretetet kért és kér.

Szeretetet, amely a másikat megérti és elfogadja úgy, amint van. Szeretetet Kér — nem, parancsol! —, mely nem csukja be szemét az igazság előtt, de amely a tényeket — a való tényeket — is az élő emberi egészben szemléli, amelyben azok megestek és megessenek. Szeretetet, amely tudja szüntelen, hogy közülünk egy sem hiba nélkül való, mert mi valamenynyien bűnösök vagyunk, akik Isten ítélőszéke előtt csak halált és kárhozatot érdemlünk. Szeretete, amely éppen azon felismerés mélységes megrázkódtatásából születik meg, hogy Isten mindennek ellenére elfogadott bennünket, s mi a magunk életében ennek a megváltozó szeretetek kell, hogy a tanúi legyünk *életünk minden percében*.

Isten szeretete a mi életünkön keresztül sugárzik tovább ebben a világban. A szeretet sugárzik, mint a meleg s mint a fény. Akit elért, akit felmelegített, akit átjárt a szíve mélyéig, abból tovább árad másokba. Akit ez a szeretet, Krisztus szeretete, formált át, abban teljes visszhangra talál Pál apostol, Clairvauxi Bernát s más százak és százak himnusza ehhez a szeretethez, s erről a szeretetről.

Ez a szeretet, a Krisztus iránti hitből fakadó szeretet, bennünket mindenekelőtt megértésre és megbocsátásra kötelez embertársaink, felebarátaink, testvéreink iránt. Nem tények elferdítésére, hanem tények pontos vizsgálatára s azok tárgyilagos kiértékelésére. Annak megértésére, hogy mi a magunk sem vagyunk oly szeretetreméltók, amint azt képzeljük. Mert mi mindnyájan bűnös emberek vagyunk, akiknek egyetlen támaszuk van: Jézus Krisztus. Aki előbb szeretett minket, s Akinek szeretetében életünk legmélységesebb ritmusa zeng. B. J.

1. Ha embereknek vagy angyaloknak szólok is, szeretet pedig nincsen é olyanná lettem, mint a zengő érc vagy cimbalom.

2. És ha jövődöt tudok is mondan den titkot és minden bölcseséget is és ha teljes hitem van is úgyannyi hegyeket mozdíthatok el, szeretet p csen énbenem, semmi vagyok.

3. És ha minden vagyonomat a szeg adom is, szeretet pedig nincsen é semmi hasznom abból.

4. A szeretet hosszútűró, jóságos; s nem irigykedik; a szeretet nem kérke fuvalkodik fel.

5. Nem cselekszik éktelenül, nem maga hasznát, nem gerjed haragra, fel a gonoszt;

6. nem örül a hamisságnak, de eg az igazsággal;

7. mindent elfedez, mindent hisz, remél, mindent eltűr.

8. A szeretet soha el nemfogy.

1 Kor.

Vallásínség Délamerikában

Ha hitelesnek tarthatjuk az egyházi statisztikát, úgy a Mexikó és Tűzföld között elterülő latinamerikai államokban, amelyek szívesen és büszkén vallják magukat „a világ legkatolikusabb nemzetének”, ma 185 millió római katolikus hitvallású keresztyén él. Katolicizmusuk különös természetű: oltárai nagyrésze nemzeti színekben pompázik, pompás barokk templomaikban egy-egy Krisztusképre tíz Mária-kép vagy szobor esik, Indiánok szolgáltának zenét és járnak szenedélyes táncokat az Istenanya tiszteletére és sokan a favallakban, a nagyvárosok nyomortelepein élő bensőségesen hívó négerok közül valamely jóságos szent szobora mögé rejtik ősi istenségüket. Itt régi animista emlékek tárulnak fel és mind értelmiségi, mind primitív körökben a hagyományos egyházúség mellett is kiütözközik egy kis spiritizmus.

Latinamerikában a lakosságnak még 90 százaléka megkeresztelt tagja a római egyháznak. A katolikus keresztyénség eme egyharmadrészen azonban csak az összpapság egy tizede áll rendelkezésére. E világrészben több mint 100 millió ember nem részesül lelkipásztori gondozásban. Nem tartozik a ritkaságok közé az olyan egyházúség sem, amelyben egy papnak 60.000 hívőt kell gondoznia. A püspökségek elismerik, hogy a férfiaknak csak 3 és fél százaléka, a nőknek pedig 9 százaléka járul a szentségekhez.

A délamerikaiaknak csak fele tud írni és olvasni — s vallásos képzettségüknek is ez a számarány felel meg. A papi utánpótlás sok vidéken csökkenőben van. Tűrhető lelkipásztori állapotokat csak úgy lehetne teremteni, ha már ma 122.000 pap, húsz év múlva pedig — amikor a lakosság száma eléri a maiinak kétszeresét — 250.000 pap jöhetne Délamerikába. Néhány egészen ritka kivételtől eltekintve Latinamerika katolikus egyháza rendkívül szegény. Még a jelentkező papnövendékeket sem tudják teljes számban fel-

venni, mivel nem áll módjukban a tanulmányi idő alatt a szemináristák élelmezéséről gondoskodni. Püspökök hatalmas katedrálisuk mellett meghúzódó deszkabodéokban laknak és a vasárnapi gyűjtés eredményétől függ, hogy juthatnak-e hetenként egyszer meleg ételhez. Aki a papi hivatást választja, annak fel kell arra készülnie, hogy a szegényeknél is nyomorúságosabb sorsban kell majd életét tengetnie és hogy a legsúlyosabb szociális és erkölcsi megterhelés súlya alatt kell majd helytállania.

Délamerika egyháza önhibáján kívül került ebbe a nyomorúságos helyzetbe: a latinamerikai katolikuság a földesurak patronátusa alatt született meg, missziós tevékenysége elé akadályokat gördítettek és visszaéltek vele, a hazai klérus kiképzését tilalmazó rendelkezések folytán sohasem válhatott igazán nemzetivé, egyszerű szociális kísérleteinek gyümölcsseitől megfosztották, a XVIII. század közepén 2000 jezsuita elűldözése alapjaiban ingatta meg, a felszabadító háborúk során számos spanyol és portugál pap és püspök hagyta cserben, egyháza ellenes kormányokkal és a XIX. század fanatikus liberalizmusával kellett felelősséget vállalnia, kezdetleges babonák és a szinkrétista spiritizmus fenyegetik hitét s így ma egyszerűen már túl gyenge ahhoz, hogy saját erejéből fennmaradhasson. Minden papra itt ma már több mint száz jól képzett kommunista agitátor esik, akik Pekingből kapják raffinált taktikai utasításait és kiterjedt ideológiai irodalmukat.

Éppen e népek mély vallásossága láttán kell megrendülten tudomásul vennünk, hogy keresztyén létük és lényegük van veszélyben, — s talán az érint bennünket a legsúlyosabban, hogy e tények igazát oly sokáig nem akartuk elismerni. Evangéliumi keresztyén részről mindenesetre indokolt az a kívánság, hogy az általános vallási és szellemi színvonal emelésével Latinamerikában arra is kell törekedni, hogy a felekezetek között jobb viszony alakuljon ki.

Ehhez talán majd hozzájárul a némlikusok segélyakciója, akik tavaly ki gyűjtésüket Latinamerika inséges vallzetének enyhítésére fordították. Ezt azonban nem lehet tisztán anyagi tálsal megoldani. Mind itt, mind ott nagdozatkszségre van szükség, hogy Kri merüljön feledésbe, hogy eljőjön az ő

Prantner József, az Állami Egyházüg tal elnöke az elmúlt év végen közölte protestáns, mind a római katolikus e vezetőségével, hogy az állam 1962-ben sítja a rendkívüli államsegélyt, n ugyanolyan összeggel, mint 1961-ben. segély valóóságos összegét azonban nen nyilvánosságra.

Az Egyházak Világtanácsa új-delh gyűlésén újra választotta a Központi I got, amely a két Ökumenikus Nagygyűlt vezetői a Tanács munkásságát. A 100 zottság tagjainak több mint egyharr ázsiai és afrikai egyházak küldötté Hazai egyházainkat Bartha Tibor ref és Káldy Zoltán evangélikus püspök k

Minden kommentár nélkül közöljük kező hivatalos híradást, amint az a h pokban megjelent: „A dunántúli egyhá einöksége, az egyházúség esperesei latonfüreden, november 24-én értekeztt, amelyen a nyugalombavonulás megüresedett dunántúli püspöki tisztsé tésére nézve az esperesek — teljes egy ben — magukévá tették az elnökség é lalását Békefi Benő budapesti teológí démiai dékán, a dunamelléki egyhá l elkészí főjegyzőjének személye melle zártakor értesültünk arról, hogy a me táshoz szükséges előzetes állami hozzá az egyházkerület elnöksége megkapta.

Az első magyar protestáns énekeskö éves. Gálszécsi István prédikátor állított és Krakóban nyomták 1536-ban. A címe: „Kegyes énekekrül és keresztyé: rövid könyvecske, Gálszécsi István r szerzetett.”

Megkésett szó Horváth Jánosról

(1878 — 1961)

Írása: tömör, tömény magyar próza, s benne lykor mind halkabb a határvonal a tudós írás s a szép írás között. Igaz tudománya szellejét áthévíti korok, költői egyéniségek konzenialis élménye, de mindenkor pontos, alapos árgyiassága önfegyelmével vértetetlen. Innét: való tételeinek egybeforrottsága, páncélosan ma egyöntetűsége: Horváth-mondatok citálsa ezért voltaképp nemesen fénylő öntvénynek arabokba-tördelése lenne.

Életműve irodalmunk történetének (valójában z első, egységes és nem-szerkesztett) színvonalára lett volna: ízlés-változatainak kibontása, lellemi sokrétűségének kifejtése, élményvilágának ábrázolása, költői (s talán prózai) ílusának elemzése „Irodalmi műveltségünk szedeteitől” legalább is Arany Jánosig.

Nem sietett. 83. életévét is megérte, mégis ő előtt ment el: olyan sok új mondanivaló érete áradt kész műveiből.

Teljes munkásságát sajtó-hasábokon felérni lehetetlen. De ahogy pl. (ő, a kálvinista) irodalmunk sajátos szellemiségét feltárta, sokféleként rejtező-szemérmeskedő szeélyes líraiságát érezte, vers-zendüléseit halalta, nyelvünk irodalommal indulásának ízűbeiktapintotta: a szabad utánköltések kezteitől az idegen formák nyugének ihletővel fokozatain át az önállósulás felé, az yedülálló alkotásnak is, indításoknak is.

Hatalmas Petőfi-könyve (általában is) a ltó élmény-lélektanának nagyarányú megzalmazása. Valósággal a vers-születés teljes agnózisa ez: a spontaneitás sokszínű változabban, egy csodálatosan szép és csodálatosan zta életnek képletében.

Főle tudjuk azt is, hogy irodalmi népiesgünk (Faluditól Petőfiig) sajátosan magyar dalmi kezdemény, tehát a Herderét is gelőző eredeti alkotás-ösztönnek mind tutosabbá váló kibontakozása, s beteljesülése: tőfi költészetében. S ahogy e művében a ív népköltés eredeti forma-kincsét felfedi, a putánzó népdal-fokozatokon túl annak zeni-műköltői ihletű kikristályosodását

mozzanatról-mozzanatra kimutatja, az már nem csupán igazolt ismeretek rendszerbefoglalása, de művészi virtuozitás. Vörösmarty líraiságának túlaradó szingazdagsága, állandó lírai részvétele mindenben, ami a szépernt való szenvedés, önemészto-sóvárgó boldogságvágy az egyetemes emberiség gondja, oly témája Horváth Jánosnak amely magamagát is vörösmarty magasságokba emeli, jellemző erőben, sőt nyelv-alkotásban is. Talán Vörösmarty-tanulmányaiából válik leginkább nyilvánvalóvá az, hogy a költő ihlet- és élményvilága voltaképpen a tudósával azonos. A nagy meglátás egyszersmind nagy találkozás is.

Nem egy új feladat van Horváth J. műveiben, közülük talán a legégetőbb lenne: a magyar költői stílus történetének megírása márcsak azért is, mert ő Vörösmarty nyelv-művészetének elemzésével mintát-módszert adott erre is, korántsem általánosságokba foszló idézetekben, hanem szinte szóról szóra haladva, jelzők vagy jelzős kapcsolatok színeit, hangulatát, élményi tartalmát boncolgatva, kifejtve.

A horváth-jánosi tudomány nem holmi sovén-magyarság bizonykodása, de mindenkor igazolt értékek előítéletmentes rendszerezése. Horizontján: az igaz és a szép a végső értékek, az alkotó és világa a téma. Közel két évtized emigrációs élményeim tanítanak arra, hogy ma éppen ezt a korlátolatlanságot lássam sajátosan magyar tudományak.

Horváth János egyéni portréja a tiszántúli magyar kálvinista jellegzetes vonásait mutatná. Sokszor kellett annak idején arra is gondolni, hogy ilyen lehetett Arany János is: megjelenésében, életmódjában, izes magyar beszédeben, aprólékos gondosságában, puritánságában, de ugyanakkor élményi képességeinek magasrendiségében és valami ősi bőségében.

Egyetemi előadásaira is gondolva, nem tudok szabadulni attól az érzéstől, hogy Arany-monografiával akarta betetőzni munkásságát s míg a „kiseb” feladatokat oldotta meg, eljutván a reformáció koráig, az Arany-téma érlelődött benne.

MOHÁCSY ENDRE

és ártani ne igyekezzék. Mert noha szép, gyors, erős és hatalmas vagy, és az isten ésszel és okossággal szeretett — azért azt ne gondold, hogy immár általszörkéd az árkot! Bezzeg nem. Meghiggyed ezokáért, hogy ha istent nem féled és annak kedvébe nem léssz, ottan az isten talál mást, ki gyorsabb, hatalmasab, eszesb, avagy ravaszab is leszen náladnál; és azt reád-bocsátja és azáltal megbünteti vakmerő bátorságodat, és úgy ürkoz, hogy örök szegyént kezdesz vallani.

En ne hidd ezokáért magadat. Senkit meg ne útálj, senkit ne dúlj. Mert az isten kitölti rajtad az ő fenyegetését: Vae tibi praedaris, quia praedaberis! Jaj teneked, ha valakit meg kezdesz kóborlani, mert ugyanezen leszen virágod!

Bár ne keress példákat a szent bibliába: orrod előtt naponként vagyon benne. De bolondok vagyunk, mint a fuak. Midőn a puskás elbújik és egyet meglő benne, ottan felröpül a többi, és egy keveset kerengvén, ismeg odaszállnak az előbbi helyre, ahol amazt meglőtték és ahol halva fekszik. Mindjártást mást lő; annakutána harmadikat; mindaddig, hogy egy sem marad elevenen benne.

Szinte ezenképpen cselekedünk mi is: az isten szömünk láttára megbünteti és elveszti a gonoszokat, a kegyetleneket és kóborlókat — de mégis eljárunk a megszokott gonoszságban, és nem tudjuk magunkat eszünkbe venni. Jaj e nagy vakságnak és visszafordultságnak!

A nyúlról és a kékkáposztáról

A nyúl előmenvén az úton, egy kert mellé juta. És bekakocbola a kertbe, és igen szép kékkáposztát látta a kertben. És mind elkerülé a kertet, de sem rést, sem hágcst sehol nem talála, hol bemehetne. Előtalála ötöt a róka; és megkérde a nyulat, mondván:

— Miért nem mégy im e kertbe? Lám, mely igen szép kékkáposzta vagyon benne!

Mondá a nyúl:

— Jól láttam: de nem érett meg. Nem jó ötöt enni, mert megcsömörüleném tőle.

Mondá a róka:

— En is így jártam. Mert szép szőlőgerezdöket találtam vala. Azokban sem merék ennem, miérthogy éretlenek valának.

Maga szegény róka örömet ött volna benne; de nem ére fel oda, ahol lefüggnek vala.

Értelme

E fabula azt jelenti, hogy az emberi természet igen kíváncs és sok dolgok után vágyódik. A bolondok, hogy az ő kíváncságnak eleget tehessenek és mindenekben kecvék teljék, nagy sok veszedelmekre vetik magokat. De e fabula erre tanítja az embert, hogy eszébe vegye magát és eszesen cselekedjék. És ne induljon mindenkoron kíváncsága után: hanem amit lát, hogy tisztességgel és isten szerént nem érhet, és meg nem találhat; — annak ugyan békét hagyjon és kivesse fejéből, és semmi számot ne tartson arra.

(1566.)

Heltai Gáspár

A filoméleről és az ölvéről

z ölv szálla egy fára, és midőn ott forogna ágak között, látá, hogy egy madárka rakott ra ott egy fészket. Reámenvén: tehát apró lárfiák vadnak benne. Eljőve az anyjok, a méle, és igen szépen kezdte könyörögni az nek, hogy ne bánthaná a fiait. Mondá az ölv: - Nem bántom őket, ha szépen szólasz és kelsz előttem.

filoméle, rakva bánattal és ijedtséggel t ugyan énekelni kezdte. Felelé az ölv: - Csak megcsúfolsz engemet, és szerével akarsz énekelni!

elóragadván egyet a filoméle fiai közül, kezdé azt körmelni és mellyeszteni. Nagy süssel kezdte a filoméle könyörögni, hogy ölv könyörülne rajta és ne mellyesztené. Felelé az ölv:

— Hallod-e! Légy békösséges, jó madárka! Ne háboríts meg panaszozkodásodjal. Ugyan eszedbe vedd magadat, kezemben vagy mind fiastól. Szabad vagyok veled, mind fiaiddal egyetemben! Éles ugyan az orrod — de csak féreg-szedni való. De énnékem mind orrom s mind körmeim igen horgasak és élesek.

Midőn az ölv ekképpen nagy kevélyen szólana, hát túl odaballaga egy madarász és lassan felnyúlván a fa megűl, nyakába veté az hurkot az ölvnek, és alá kezdé avval vonogatni és megfojtani. Ekképpen aki sokakat kergetett és megfojtott vala, azt viszontag megfogá a madarász és mind a két szárnyát elvágá.

Értelme

E fabula erre int, hogy minden ember jámbor és ártatlan legyen, és másnak kárt tenni

Nyomatékosan kérjük olvasóinkat, hogy rendezzék mielőbb 1962-re szóló előfizetésüket. A legtöbben közülünk ma már nem megszorulva nyomorgó menekültek, hanem a befogadó ország aránylag rendezett körülmények között élő polgárai; illő tehát, hogy magunk is hozunk csekély áldozatot, hogy mi magyarok fizessük az egész világon szét-szórtságban olvasott lapunkat, és ne kelljen öt évvel a forradalom után még mindig elsősorban holland testvéreink áldozatkésztségére támaszkodnunk.

A Szerkesztőség.

Két ember megy az úton

Vastag köd takarja még a mélyebb részeket, de már csattog valami madár. Hogy mi, egyikük sem tudja, pedig próbálták kitalálni. Honnan is tudná azt két öreg szerelő, aki egész életét malátaszagú zajos műhelyben töltötte, hogy miféle tarka szárnyasnak van kedve dudorászni egy májusi hajnalon.

Tolják a biciklit, hegynek felfelé. Kétoldalt erdő szegi az utat, a zöld felcsap egészen a poros makadámgig, mintha el akarná nyelni a kedve ellen való szürke pondrót.

— Már nem lehet messze.
— Már nem.

Mindketten izzadnak, pedig még meleg sincs, csak hogy nincsenek hozzászokva a gyalogláshoz. Nemsokára felérnek a tetőre. Feljebb világosabb van, a köd lennmaradt a vízenyős rétek felett. De a levegő itt is madárfüttyös, még jobban, mint odalent. A két ember azonban nem gondol se vízre, se madárra. Az autóbuszroncsot keresik. Tegnap hajnalban történt a szerencsétlenség. Este szólt a művezető az öreg Kanyónak, akivel majdnem szomszédok voltak, hogy jöjjön ki, nézze meg a roncsot, mit lehet vele kezdeni. Be lehet-e húzatni, vagy vágják fel helyben. Mert eltüntetni mindenképpen el kell. Mindenki megáll roncsot-nézni, s már Pesten is tudják, hogy Ságfalvánál szakadékba zuhant egy munkásbusz. Több szem többet lát, mondta még a művezető, vigyen magával még valakit, az öregebbek közül. Jobb az. A fiatalok csak fecsegnének. Kanyó Zelenkát ismeri legjobban, még az Olvasóegyletből, neki szólt.

— Te Gábor, mondd el már, hogy történt. Magunk között vagyunk. (Tegnap este óta még nem beszéltek.)

— Ismered a ságfalvi Barnát, a dróthúzóból?
— A párttitkárt?
— Azt.
— Ismerem.
— Ó találta ki.
— Mit?
— Hogy jöjjenek be vasárnap is, mert el vannak maradva. Csak 96 százalékot teljesítettek.

— Marha.
— Járnak vagy hatvanan a gyárba, ságfalvalak. Legtöbben a dróthúzóban dolgoznak.
— Tudom, Kecske is sági.
— Szóval Barna kitalálta, hogy bejöhéne vasárnap is. Felajánlotta az irodán.
— A többiek nevében...
— Gondolhatod.

Kanyó megállt egy pillanatra. Megtörölte homlokát.

— Mégis bejöttek.
— Muszáj volt.
— Betett nekik a Barna.
Mentek tovább.

— Nem mertek semmit mondani. Ott, az üzemben még morogtak, igaz, csak a háta megett. Mindegyiknek van egy kis földje odahaza. Kulákok, ha Barna akarja. Azt mondják, a rendőr-őrsparancsnok sógora neki. Sógor, koma...

— Be is jött mindenki.
— Egy maradt otthon. Oláh. Fiát keresztelték. Barna azt is be akarta hozni. Reggel még megálltak előttük a busszal, s dudáltatott. De Oláh azt mondta, ő nem mozdul az atyaisten-

nek se, fiúistennek se. Inkább visszamegy a bányába. (Bányász volt azelőtt.) Meg hogy vasárnap még régen se dolgoztak, pedig az csak kutyavilág volt.

— Barna belenyugodott?
— Már ötvenheten voltak a buszban. Eggyel több, vagy kevesebb nem számít. A prémiumot így is megkapja.
— Azután?
— Negyven személyes volt a busz — — —
— — — — — ők meg ötvenheten?
— Ötvenheten.
— Na...

— Várj, most jön a java.
Kanyó megállt, és nekitámasztotta biciklijét egy kilométerkönek. Zelenik nem tette le a magáét.

— Harapni lehetett a ködöt, olyan sűrű volt. Fél ötkor indultak, lámpa mellett. A sofőr káromkodott, mert alig látott két lépésnyire. Mondta Barnának, hogy délre se érnek be, ha nem száll föl a köd.

— Nem szállt föl.
— Nem hát. Barna meg sürgette, hatra minden áron bent akart lenni. Te, az meg azt felelte Barnának, hogy az anyját bosszantsa, ne őt, ő nem akar sítire kerülni az emberek, meg a kocsii miatt.
— Igaza volt.

— Ráadásul mag arra is ügyelni kellett, hogy ötvenheten vannak. Egymás hegyénhátán. Dohányozni is alig tudtak.

— Barna meg — — —
— — — — a sofőr mellett ült. Naná, majd áll! És noszogatta a szerencsétlent, hogy gyorsabban hajtson, már fél hat, nem érnek be, ez felajánlás, ésígytovább, Egész úton veszékedtek. A laponson ment is a kocsii baj nélkül. Elértek a Kopasz-hegyig. (Idáig — tette hozzá Kanyó. — Már nem vagyunk messze.) Kezdték felmászni. Kettessel. Barna türelmetlenkedik. A gépkocsivezető rá se ránt. Feljebb beteszi egyesbe. Barna káromkodik. Nagynehezen felérnek. Indulnak lefele. Elég gyorsan gurulnak. Barna azt mondja neki: no látja az elvtárs, így kell hajtani mindig.

— Barom.
— A sofőr most se szólt egy szót se, csak kijebbedte a féket. Lesz ami lesz. A köd még fent volt a hegyeken, az út széle nedves volt, csúszott. Vesz a kanyart, hetvennel. Kifarol nagyon, le a köves útról. Az istenit, hogy a hátsó kerék megugrik a nedves földön, beforog. Azt mondja, előntötte a veríték, mintha megfürdött volna. Bele a gázba, hátha kihúzzatja. De már akkor dőltek. Túl volt terhelve a kocsi...

— Ötvenöt halott. Kilencen még éltek, amikor kiszédték őket. Kettő ott rögtön meghalt, hét útközben, meg a kórházban.
— Mindenki meghalt?
— Nyolcvan métert gurult a busz lefele, és lent kigyulladt. Barna, meg a sofőr maradtak csak életben. A sofőr is borzasztóan megégett. Azt mondják szerencséje lesz, ha csak a szemévilágát veszti el. Harmadfokú égés.

— És Barna?
— Ezt hallgasd meg.
Kanyó kivette a zsebkendőjét, s megtörölte a száját, mintha valami gyalázatos piszkot akarna előre letörölni.

— Barna kiugrott a buszból, amikor cst kezdtek a szakadék felé.

— Kiugrott?
— Ő azt mondja, kiesett. Az ajtó kicsapó s a földön találta magát. Csak a karja tőn — Hihetetlen!
— Nem is hiszi senki. Mindenki azt mor hogy kiugrott, amikor látta, hogy veszél, vannak.

— Biztos, hogy kiugrott...
— Várj, még nincs vége. A kocsi a s elött zuhant le, és lent kigyulladt. Nem rohant volna, menteni, segíteni; — futni dett lefele az országúton. Azt mondja, s ségért futott... Ha akkor lemegy, meg leh volna menteni néhány embert. Kiverni ablakokat, vagyis ami az ablakokból ma kihúzni egyet-kettőt, s azok segítségével a bit. De nem, ő elfut... segítségért!... nem fogják neki megbocsátani soha.

Hallgattak. Noha jó öt perce álltak már helyben, mind a kettőjüknek zihált a tü Posták a biciklikormányt, de nem indu Az utat nézték.

Végül Kanyó szólalt meg:
— No gyerünk... Már itt van nem me Zelenik szinte látta a füstös, vérrelfe kocsironcsot, s belehorzongott a gondol hogy neki nemsokára hozzá kell nyúlai düh most érte el torkát.

— Barna maradt életben! A jóisten se t már, mit cselekszik!

jöjjetek

Keresztyén havi lap.
Szellemi fórum.
Szerkesztőbizottság:

Kibédi Varga Áron, Soós Bálint

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2., Holland
Postai csekk száma száma: 316430,
Admiraal de Ruyter Fonds, Utrecht,
Hollandia.

Minden cikkért szerzője felel.
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

Évi előfizetési díj: Anglia: 10,— sh., 1
gentina: 90 peso, Ausztrália: 12,— s
Ausztria: 35,— Sch., Belgium és Luxe
burg: 65,— fr., Franciaország: 700,—
Hollandia: 5,— gld., Kanada: 1,50
Németország: 5,50 DM., Svájc: 6,—
Svédország: 7,— Kr., Uruguay: 13 pe
U.S.A.: 1,50 \$.

Félévi előfizetési díj a fenti összegel fele.

Megrendelhető:

Anglia: Benedek Márton, 17, St. Dunstons
London, W. 6. • Argentína és Uruguay: C.
Besenyi, Obligado 1155, Adrogue, F.C.N.C.
Prov. Buenos Aires. • Ausztrália: Csörz Gy.
311 Merrylands Rd, Merryland, N.S.W.; Do
hidy András, 142 Townsend Rd., Subiaco, W
• Ausztria: Vér. Zoltán, Wien, XXII. Mauri
18—20. • Hollandia: Postbus 7115, Amsterdam
2. Postai csekk száma száma: 316430, Admira
Ruyter Fonds, Utrecht. • Kanada: Hunga
Book Store, 696 Main Street, Winnipeg 2. M
• Németország: Exodus könyvesbolt, Arnul
146, München 19. • Svájc: Szabó, Miffere
24, Basel. • Svédország: Z. Balogh, Postbox
Vällingby 1. • U.S.A.: Kolosváry Sándor, 1
falo 9., N.Y., P.O.B. 54. Más országokból szí
kedjenek olvasóink közvetlenül a kiadóhiva
hoz fordulni.